

Lucjan Ostrowski

Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 7 czerwca 1995 r. III CZP 67

Palestra 40/3-4(459-460), 240-242

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

■ Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 7 czerwca 1995 r.

III CZP 67/95*

Teza głosowanej uchwały brzmi:

W sprawie o opróżnienie lokalu użytkowego, podlegającej rozpoznaniu w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych, pobiera się wpis stosunkowy na podstawie § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 17 maja 1993 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 46, poz. 210).

Trafność powyższej uchwały może budzić wątpliwości.

Art. 1 k.p.c. stanowi: „Kodeks postępowania cywilnego normuje postępowanie sądowe w sprawach ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy, jak również w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz w innych sprawach, do których przepisy tego kodeksu stosuje się na mocy ustaw szczególnych (sprawy cywilne)”. Nie wymienia art. 1 k.p.c. spraw gospodarczych, albowiem sprawy te są objęte pojęciem spraw „ze stosunków z zakresu prawa cywilnego”. Sprawy ze stosunków z zakresu prawa cywilnego są sprawami cywilnymi *sensu stricto*¹, pozostałe zaś sprawy wymienione w art. 1 k.p.c. są sprawami cywilnymi *sensu largo*. Jak zatem widać, sprawy gospodarcze należą do spraw cywilnych *sensu stricto*. Dlatego powiedzenie „sprawy cywilne i sprawy gospodarcze” jest w świetle logiki formalnej błędem. Błąd taki tkwi w § 1 rozporządzenia wymienionego w tezie głosowanej uchwały. Przepis ten mówi mianowicie o wpisie stosunkowym „w sprawie cywilnej oraz w sprawie gospodarczej”. Poprawnie należałoby powiedzieć „w sprawie cywilnej”, bo wiadomo, że w określeniu tym mieści się też sprawa gospodarcza – zgodnie z systematyką przyjętą w art. 1 k.p.c. Skąd zatem wziął się omawiany błąd i jaka jest jego geneza? Otóż poprzednie rozporządzenie dot. wysokości wpisów – z 10 września 1991 r., Dz. U. Nr 85, poz. 390 – ustanawiało inną wysokość wpisu stosunkowego „w sprawie gospodarczej” niż „w sprawie cywilnej”. Tamto rozporządzenie wyodrębniło w zakresie wysokości wpisu stosunkowego sprawy gospodarcze ze spraw cywilnych *sensu stricto*. Obecnie obowiązujące rozporządzenie – stosownie do konstytucyjnej zasady równości obywateli wobec prawa – zrezygnowało z takiego

* Uchwała z uzasadnieniem została opublikowana w OSNC 1995, nr 11, poz. 151.

zróznicowania wpisów. Wydaje się, że autorzy obecnie obowiązującego rozporządzenia w słowach „oraz w sprawie gospodarczej” – nie dostrzegając popełnienia błędu logicznego – dali komentarz wyjaśniający, iż kwestia wpisu stosunkowego w sprawach gospodarczych nie została pominięta, a sprawy gospodarcze w tym przedmiocie zostały zrównane z resztą spraw cywilnych.

Wszelako błędy logiczne w przepisach prawnych nie zwalniają organów powołanych do stosowania prawa od stosowania tych przepisów. W omawianej w niniejszej glosie materii też należy stosować przepisy prawne ustanawiające wysokość wpisów. Jednakże przy wykładni tych przepisów trzeba uwzględnić cytowany na wstępie glosy art. 1 k.p.c.

W świetle art. 1 k.p.c. w przepisie § 1 rozporządzenia wymienionego w tezie glosowanej uchwały spośród słów „w sprawie cywilnej oraz w sprawie gospodarczej” tylko słowa „w sprawie cywilnej” mają treść normatywną, natomiast słowa „oraz w sprawie gospodarczej” nie mają takiej treści, a stanowią jedynie *superfluum* (*superflua non nocet*). W pojęciu spraw cywilnych mieszczą się bowiem – o czym już była mowa – sprawy gospodarcze. Trafnie uzasadnienie glosowanej uchwały podaje, że „wpis jest stosunkowy, chyba że przepis przewiduje wpis stały”. Takim przepisem jest § 12 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia wymienionego w tezie glosowanej uchwały, przewidujący wpis stały w sprawie o opróżnienie lokalu użytkowego. Jednakże glosowana uchwała podaje, iż przepis ten – jako zamieszczony w Oddziale 2 Rozdziału 1, noszącym tytuł „Sprawy z zakresu prawa cywilnego i rodzinnego” – nie znajduje zastosowania w sprawach gospodarczych. Z takim poglądem nie można się zgodzić, gdyż – o czym już była mowa – w pojęciu spraw cywilnych mieszczą się też sprawy gospodarcze. W tytule „Sprawy z zakresu prawa cywilnego i rodzinnego” sprawy cywilne to – wg systematyki z art. 1 k.p.c. – sprawy cywilne *sensu stricto*, a więc obejmujące sprawy gospodarcze, a sprawy rodzinne to sprawy cywilne *sensu largo*.

Jeśli jest mowa o sprawach cywilnych, to należy przez nie rozumieć również sprawy gospodarcze, jeśli natomiast jest mowa o sprawach gospodarczych, to należy przyjąć, że zostały one dla określonej dziedziny wyodrębnione ze spraw cywilnych *sensu stricto*. Tak jest w Oddziale 3 Rozdziału 1 omawianego rozporządzenia zatytułowanym „Sprawy gospodarcze”. Nie oznacza to, że poza ww. Oddziałem 3 nie ma spraw gospodarczych, w których pobiera się wpis stały. Są takie sprawy – objęte pojęciem spraw cywilnych.

Aczkolwiek glosowana uchwała odnosi się do spraw gospodarczych o opróżnienie lokalu użytkowego, to jednak jej implikacje sięgają dalej. Przepis § 12 ust. 1 pkt 1 – zamieszczony w tym samym Oddziale co

przepis ustanawiający wpis stały w sprawie o opróżnienie lokalu użytkowego – przewiduje bowiem także wpis stały w sprawie o naruszenie posiadania. Gdyby przyjąć za głosowaną uchwałą, że komentowany Oddział 2 nie ma zastosowania w sprawach gospodarczych, to ochrony posiadania mógłby w sprawie gospodarczej skutecznie dochodzić poszkodowany podmiot dopiero po uiszczeniu całego wpisu stosunkowego, tj. 5–8% wartości np. nieruchomości będącej przedmiotem naruszonego posiadania. W wielu wypadkach równałoby się to z zamknięciem poszkodowanemu dostępu do wymiaru sprawiedliwości².

W konkluzji uważam, iż brak było dostatecznych podstaw do odstąpienia w głosowanej uchwale od konstytucyjnej zasady równości obywateli wobec prawa.

Lucjan Ostrowski

Przypisy:

¹ K. Piasecki (w:) T. Ereciński i inni: *K.p.c. z komentarzem*, 1989, t. 1, s. 9.

² Wpisy wraz z pozostałymi kosztami w problematyce postępowania cywilnego należą do kwestii dostępu do wymiaru sprawiedliwości. Tak T. Bukowski: *Rozstrzygnięcie o kosztach procesu cywilnego*, 1971, s. 9, 16.